

Nermi Uygur'un Yaşama Felsefesinin Dil ile İnşası*

Merve İrem TAŞDEMİR

merveiremcingil@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4846-4894>

Makale Başvuru Tarihi : 28.11.2021

Makale Yayın Tarihi : 31.12.2021

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi

ÖZET

Keywords:

Nermi Uygur,
Yaşama Felsefesi,
Dil felsefesi,
Görüngebilim

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 1960'lı yıllara kadar olan dönem ve sonrası olarak modern Türk fikrini iki ayrı dönem olarak incelemek mümkündür. Bu dönemde aydınlanmacılar ve doğa bilimselciler olarak farklı iki yöntem kullanan kuşak bulunmaktadır. Nermi Uygur bu Türk modern düşüncesine önemli katkılar sunmuş kendine has bir isimdir. Özellikle Husserl üzerine olan araştırma ve okumaları nihayetinde fenomenolojik bir felsefesi yöntem kullanan bir isim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün bunların sonucunda bir Yaşama Felsefesi bina etmiştir. Çalışmanın bu kısmında bina ettiği bu felsefenin kurucu unsurları detaylı bir şekilde kendi literatürünün tamamında incelenecek daha sonra sonuç kısmında bu kavramların bu felsefenin şekillendirilmesindeki unsurlar detaylı bir şekilde işlenecektir.

The Construction Of The Philosophy Of Living In Nermi Uygur

ABSTRACT

Anahtar Kelimeler:

Nermi Uygur,
Philosophy of Life,
Philosophy of
Language,
Phenomenological

It is possible to examine the Modern turkish idea as two separate periods, the period from the foundation of the Turkish Republic to the 1960s and after. In this period, there are generations who use two different contributions to this Turkish modern thought. His research and readings, especially on Husserl, finally appear as a name that uses aphenomenological philosophy method. As a resul of all this, he has built a Philosophy of Life. In this part of the study, the founding elements of this philosophy, which he built, will be examined in detail in his entire literature and then in the conclusion part, the elements of shaping this philosophy will be discussed in detail.

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 1960'lı yıllara kadar olan dönem ve sonrası olarak modern Türk fikrini iki ayrı dönem olarak incelemek mümkündür. Bu dönemde aydınlanmacılar ve doğa bilimselciler olarak farklı iki yöntem kullanan kuşak bulunmaktadır. Nermi Uygur bu Türk modern düşüncesine önemli katkılar sunmuş kendine has bir isimdir. Özellikle Husserl üzerine olan araştırma ve okumaları nihayetinde fenomenolojik bir felsefesi yöntem kullanan bir isim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün bunların sonucunda bir Yaşama Felsefesi bina etmiştir. Çalışmanın bu kısmında bina ettiği bu felsefenin kurucu unsurları detaylı bir şekilde kendi literatürünün tamamında incelenecek daha sonra sonuç kısmında bu kavramların bu felsefenin şekillendirilmesindeki unsurlar detaylı bir şekilde işlenecektir.

* Bu makale Merve İrem Taşdemir tarafından hazırlanan “ Nermi Uygur'un Yaşama Felsefesinin Kurucu Unsurları” konulu Yüksek Lisans tezinden oluşturulmuştur.

NERMİ UYGUR’UN FELSEFESİ

Nermi Uygur’un Felsefesinin Kurulumu

Modern Türk Fikriyatının gelişimine özellikle Almanya’da yetişen yahut Alman felsefe ekolünden etkilenen Türk felsefecilerin katkıları oldukça fazladır. Bu açıdan bakıldığında Nermi Uygur Alman ekolünü ve Alman akımlarını araştırması, anlayıp, düşünüp Türkçe olarak bizlere sunması oldukça değerli görülmektedir. Fenomenoloji denince akla gelen ilk isimlerden olan Husserl’in tanıtılmasında katkısı oldukça büyüktür. Uygur Husserl fenomenolojisini sadece tanıtmakla kalmamış aynı zamanda bu teknikle çeşitli denemeler üzerinden çalışmıştır. Kullandığı yöntem bir yana akımları ve tektipciliği reddederek hayat kazanımlarına tecrübelerine önem vermiş ve felsefi düşüncesini bakış açısını bunlarla birlikte var etmiştir. Bu reddedişi hayatı boyu devam etmiş ve düşünceleri yalayırları kültürü ve farklı pek çok düşüncesini belli bir kalıp halinde düşünmek onu bir dışiline sokmaktan her zaman kaçınmıştır. Düşüncelerini daha çok biriktirdiği yaşanmışlıklar ile felsefeyi bir araya getirerek ele almıştır. Bu durum Uygur’un hermenötik yönünün olduğuna yönelik bir sezgi uyandırmaktadır. Onun döneminde söylediklerine bakılacak olursa felsefe camiasında Türkiye de konuşulmayan kimsenin farkında olmadığı şeylere girişti görülür ve yeni bir döneme onun yapıtları ile girildiği görülür. Henüz ideoloji ve felsefenin ayrımının yapılamadığı o yıllarda Uygur cesur bir şekilde ikisinin ayrımını yapmış ve şiddetle reddetmiştir. Bu yönden cesur bir düşünür olarak da görülmektedir.

O dönemlerde artık tek gene geçer olarak görülen pozitivist yaklaşımların birere dogmaya dönüşmesinin zirveye çıktığına yönelik bir eleştirel bakış geliştirmiş ve felsefeyi pozitivist geleneğin dogmalarından ayrı olarak da düşünebileceğimizi ileri sürmüştür. Bu açıdan gerek yöntem/içerik gerek konular temelinde farklı akış açılarını hayatı hayatla birlikte anlamaya yönelik bir çaba içerisine girmiştir. Birçok konuda olduğu gibi bu konuda da özüne mahsus bir kişi olarak karşımıza çıkar. Yaşam içerisinde özellikle pozitivist dönemle birlikte genel geçer olan bazı kabullere karşı çıkmıştır. Bunlardan biri insanların ortaklaştırılması hatta değerlerinin dahi ortaklaştırılması gerektiği fikridir. Ona göre bu çaba insanların farklılıklarını kendine has özelliklerini silip gidecektir. Birçok konuda olduğu gibi bu konuda da hayatın içerisinde bakarak değerlendirmiş ve ondan örnekler vermiştir. Belli bir sistem, ideoloji ile açıklamak hayatın kendisine verilecek zarardır şeklinde düşündüğü yorumlanmaktadır. Bunun ise yanlış olduğunu hayatı ortaya koyacak onu anlamaya yarayacak şeyin doğrudan bu farklılıklar ile anlaşılacağını düşünmektedir. Bu sebeple bireylerin kendilerine özgü durumları farklılıkları onun için önemlidir. Nermi Uygur yukarıda anlattığımız bakış açısını az önce de bahsettiğimiz üzere Alman ekolünden gelen isimlerden almıştır. Bu isimlerden bir diğeri de Heidegger’dir. Aslında bu düşünce her ne kadar Avrupa’da yoğunlaşmış olsa da İslam dünyasının felsefesinde klasik dönemde benzer bir felsefeye rastlandığı söylemek mümkündür.

İçerik açısından değerlendirildiğinde Uygur’un dikkat çekici nitelikte eserler bıraktığını söylemek mümkündür. Bunun yanında onun felsefesinin yapısı da özgün görülmektedir. Özellikle denemelerine bakıldığında bahsettiğimiz içerik ve felsefi yapısını nasıl saptanması icap ettiğine yönelik düşünceleri dikkate değer görülmektedir.

Nasıl sorununun cevabını bulabilmek için öncelikle temellendirmelerini nasıl yaptığını dikkat etmek gerekmektedir. Ayrıca kavramların ele alış biçiminin nasıl olması gerektiği sorusu da ehemmiyet taşımaktadır. Uygur kavramlar üzerinde dururken onların örtük ve açık olan yanlarına özellikle eğilmek gerektiğini düşünür ve bu şekilde uygular. Onun temellendirmesi öncelikle bir ispattan ziyade kavramların her açıdan ele alınması en deşiliş halleri ile apaydınlık hale getirilmeleridir. Bu işlemin ise tamamen tarafsız bir şekilde yapılması gerektiğine inanmaktadır. Bu şekilde çalışmak gerektiğin düşüncesinin temelinde temellendirmenin yapılması sonucunda ortak bir kanı olarak kabul edilmesi yatmaktadır. Uygur’a göre kavramlar enine boyuna tarafsız birer şekilde deşilip araştırıldığında ve sonucunda her açıdan değerlendirildiğinde kavramın aslına ulaşılacaktır. Kavramın özü olduğu için de ortak olarak kabul görececek bir temellendirmenin yolunu açacaktır.

Görüngebilim

Görüngebilim ile ele aldığı kavramları incelemeye çalışır. Onun kullandığı yöntem aslında günümüzde pek alanda dahi kullanılan fenomenoloji yani görüngebilimdir. Bu yöntemle tüm kavramların asıl haline manasına ulaşılabilceği kanısındadır. Ancak bu yöntemle birlikte akla gelen bazı sorular bulunmaktadır. Kavramların tarihsel olarak yüklendiği anlamlar yahut onu kavramlaştıran kişinin ya da kişilerin düşünce dünyalarını anlamak bir hayli zor olabilir. Bu sorunun ardından Uygur bir cevap geliştirmiştir. Burada kullanılması gerekenin Dilthey'in tarihsellik anlayışı olduğunu düşünür ve bunun ile bu sorunun ortadan kalkacağını dile getirir. Her ne kadar bunları dile getirse de kendisinin de dediği üzere temellendirmenin teknik bilimler gibi tek ve kesin bir sonucu olmadığını söyler. Kavramlar tüm açıklığı ile ortaya koyulsa dahi temellendirmelerin tek ve kesin bir sonucu olmayacaktır ona göre. Zaten bilimsel sonuçlar ile temellendirme arasındaki en mühim ayrılığın burada olduğunu ifade eder. Uygur temellendirmeleri daha çok birere deneme olarak görmektedir. Bu denemler aslında kavramların en derinine inme onları apaydınlık hale getirme yani tüm çıplaklığı ile görme eğilimini taşır ve kesin bir sonuç ile ilgi değildir. Tarih boyunca temellendirmeler bu şekilde yapılmıştır. Bundan sonra da böyle devam edecektir. Bilimsel anlamda düşündüğümüz temellendirme ile de farklı olmaya devam edecektir. Kavramların açığa çıkması ile birden fazla sonuçlar ele edilirken bilimsel anlamda yapılan temellendirmeler de böyle bir durum yoktur. Bunlarda tek ve kesinlik vardır. Bir arada bulunan farklı açılar yoktur. Ayrıca sadece sonuçlar değil kullanılan yöntemler de birbirinden ayrılmaktadır. Felsefi temellendirmelerinde düşünüldüğü gibi bilimsel metotlara benzer bir deney mekanizması olmayacaktır. Oysa bilimsel temellendirmeler tamamen bunun üzerine kurulmuştur. Ayrıca bu sebeple Nermi Uygur onlara temellendirme demez bunun yerine “tanıtlama” der. Bilimsel temellendirmelerde ya da tanıtlama da hiyerarşik bir durum vardır ayrıca bürokratik bir işleyiş de denilebilir. Hangi sıra ile nasıl gidileceği bellidir. Bu sistemin dışına çıkılamaz. Oysa felsefi temellendirmelerde sıra adımlar ya da hiyerarşi ve bürokrasi gibi durumlar yoktur. Felsefi temellendirmelerinde daha yumuşak bir durum söz konusudur. Yazılı ya da sözlü kurallar bu temellendirmeler için anlam taşımaz. Kısaca belli bir sistem içerisinde yapılması zorunlu değildir. Buradan yola çıkarak aslına Uygur'un da söylediği gibi felsefeyi bir betimleme olarak da yorumlayabiliriz. Kendisinin de felsefe ve denemelerinin bir arda olması da bunu desteklemektedir. Uygur'un belli bir sistem ve kalıp içerisinde çalışmayan bir yöntemi seçmesi aslında onun kavramlar üzerinde yaptığı çalışmaları belli bir sistem içerisinde sokup diğer değişkenleri (anlam ve bağlamları diyebiliriz) kaçırmak istememesidir. Sistem içerisinde çalışmayı kavramların farklı yönlerini istediği süre içerisinde incelemek istemesinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu şekilde kavramları istediği gibi her zenginliği ile görüp gösterebileceğine inanmaktadır.

Bunun gibi sebeplerle yöntem ve metot konusunda mesafeli yaklaşan Nermi Uygur bu mesafesinin sayesinde kavramları ele almasının sonucunda geniş bir sonuca ulaşacağını ifade etmektedir. Bu noktada sorulması gereken soru; Uygur'un seçtiği yöntem ve metottan uzak durma seçiminin sonucunda bir şey kaybetmekte olup olmadığıdır. Ona göre felsefe yaparken bilimsel tanıtlama yönetimin seçmek geri alınamaz zararlar açacaktır felsefe çalışmasında. Bu sebeple iki alanın birbirine dahil olmaması gerekmektedir.

Uygur iki farklı disiplini yöntemlerinin birbirine dahil olması durumunda yaşanan çarpıklık meselesini Spinoza'nın “ethica” çalışmasından yola çıkarak ele alır ve Spinoza'nın tanıtlama yolunu seçerek aslında çalışmasında çoğu zaman bazı aldatıcı durumlarla karşılaşmış olduğunu dile getirmektedir. Bu tarz aldatıcı durumlar ile karı karşıya kalmamak için de tanıtlamadan uzak durulması gerektiğinin altını özellikle çizmektedir.

Nermi Uygur'un kalıplara karşı çıkmasının bir sebebi de kişiyi o kalıplara göre düşünmeye zorlamasından ötürü ortaya çıkacak olan objektif olamam sorunu olarak görür. Bu sebeple objektif kalmak isteyen ve yorumlarına sınırlılık getirmek istemeyen kişi belli bir yöntemin içerisinde kendisini sınırlamamalıdır. Felsefecinin bu dar klasikleşmiş yöntemlerden uzak durarak kendi içerisinde girdiği düşünme araştırma sürecini yine zatının gözetlemesi gerektiğini söylemektedir. Ona göre felsefe yapmak aslında konuşmaktır da diyebiliriz belli durumlarda. Böylece bu konuşma dile getirme işlemini belli kalıplara sığdırmak onu oldukça etkisiz ve eksik kılabilir. Filozof, Uygur'a göre dili farklı farklı şekillerde kullanabilir. Kavramları pek çok şekilde açıklayabilir ki bu sayede temellendirmesi muvaffak olsun. Filozoflar inceleyecek oldukları kavramları birbirinden farklı şekillerde ve çeşitlilik içerisinde ele alarak onlarla uğraşırlar ki kavramların her hallerini başarı

ile gösterebilsinler. Yaptıkları şey de nihayetinde belli düzeyde entelektüel bir bakış isteyen betimlemeler olarak karşımıza çıkar. Uygur felsefenin yaşanmamış olanına inanmaz. Yani aslında onun için önemli olan süreçtir. Bu sebeple de yapılan temellendirmeyi mühim kılan şey biçimsel ağlardan ziyade yaşanmışlıkların sürecidir. Bahsedilen biçimsel ağlardan kurtulamayan bir temellendirme Uygur'a göre filozofun hareket sahasını kısıtlayan bir engel olarak karşısına çıkmaktadır.

Nermi Uygur'un, başından bu yana karşı çıktığı pozitivist yaklaşımlar ile felsefe yapım süreci hem felsefeyi yapılmaktan alıkoyar hem de filozofun elini kolunu bağlar nitelikte olarak görülür. Temellendirmelerden belli miktarda şu belli miktarda bu bulundu denmesinin saçma olduğunu ve bu tarz kısıtlayıcı ve kesin yargılı durumların felsefenin ruhuna aykırı olduğu ileri sürülür.

Uygur Felsefi temellendirmelerin başarısını ölçütünün belli bir şekilde aranmaması gerektiğini hatta temellendirmelerde tanıtılarda olduğu gibi bir başarı söz konusu olmadığı ikisinin farklı şeyler olduğunu ifade etmektedir. Biçimsel ağların durumuna göre bir başarı ölçüsü sunmak yerinde değildir.

Peki bu bahsedilen ölçü tam olarak nedir? Uygur'a göre üzerinde çalışılan kavramlar ve onların civarında dolanırken belli bir metot ya da kalıp ile bunlar ele almanın yanlış olduğu yönünde bir kanaat geliştirmiştir. Bu süreçte belli bir metottan ziyade sürecin ta kendisi asıl olandır.

Bunun gibi durumların sebebi olarak Nermi Uygur'un fikirlerini değerlendiren Atalay Girin bu durumun kaynağı olarak şunu gösterir; Her kavramın farklı amaçları bulunmaktadır ve herkes için her yerde aynı şekilde kullanılabilir Uygur tarafından mümkün görülmemektedir. Bu sebeple Uygur kavramları inceleme sürecinde asıl olanın süreç olduğunu ve belli kalıpların işe yaramayacağını Uygur'un düşünme şeklinden doğan bir yaklaşım ile ele alır. Belli bir sonuç olmadığı için tanıtılma gibi yaklaşmakta da mümkündür. Uygur'un asıl ulaşmak istediği bu sebeplerle çalışma sırasında kavramların farklı yönlerinin keşfedilmesi ya da görülüp alıp gün yüzüne çıkarılmasıdır. Bu durum mekanik bilimlerde pek mümkün değildir. Önemli olan süreçten ziyade sonuçtur. Ancak felsefede öyle değildir. Bu sebeple de tanıtılma da süreç değil sonuç önemliyken deneme de ya da temellendirmede süreç içerisinde kendine has durumlar ve olaylar söz konusu olabilir. Mekanik bilimlerde belli sonuçlar her zaman aynı ortamda aynı şekilde yerleştirilebilirken felsefede bu mümkün değildir. Bahsedilen durumun bu şekilde gerçekleşmesinin sebebi olarak bilimsel kavramların bütün yönleri ile her koşulda test edildiği iddiası olarak görülür.

Böylece bilimsel alanda kullanılan kavramların sorgulanan hale geldiği söylenebilir. Nerede kullanılırsa kullanılsın aynı anlamı verecektir. Felsefede ise bu pek mümkün görülmemektedir. Peki sonrası için yani temellendirmeler yapıldıktan sonra kavram için her yerde kullanımı aynı olacaktır denilebilir mi? Uygur bu fikre pek sıcak bakmaz. Felsefi temellendirmelerin böyle bir amaca ulaşması beklenemez. Çünkü onlar bilimsel tanıtımlar gibi değildir. Felsefi temellendirmelerin bu noktada eksik olduğunu söyleyebiliriz ve öyle olması da lüzumludur. Böyle davranmak sadece yapılan temellendirmelerin üstüne tekrar münakaşaya açık hale getirilebilir. Zaten felsefi temellendirmenin en önemli önu de tekrar tartışma sağlayabilecek bir ortam oluşturabilecek olmaktır. Tartışmaya her zaman açık olma durumu da felsefi temellendirmenin doğrudan bir araştırma olduğunu ortaya koymaktadır. Bu araştırmalar da nihayetinde aydınlatıcı bir görev alacağından kavramların farklı yönlerinin görülmesini sağlayacaktır.

Nermi Uygur için görüngenbilimi bu noktada baş gösterir. Görünge bilim ve temellendirmeler söz konuşulunca dilin bu husustaki önemi de görülmektedir. Dil konusu ile alakalı yeni araştırmalar söz konusu olduğunda kavramları çeşitli anlamlarıyla birlikte görerek hepsini bütün hale getirdiğimizde günümüzde yeni bakış açılarının boy göstereceğini dile getiren Uygur'un bakış açısına göre yapılabilecek olan bu durumun felsefi temellendirmeleri tekrar göz atmamamıza sebebiyet verebilir. Bu sebeple pozitivist yöntemlerle yapılan kimi temellendirmelerin yeniden ele alınabileceği düşüncesinde Uygur haklı görülmektedir. Eskiden ve hala daha pozitivist çizgide felsefi temellendirmesi yapan kim filozoflar hakikaten de bu şekilde metot ve yöntemler ile tek tip bir anlam çerçevesi varmışçasına kelimeleri ve kavramları tek tip anlamıyla kullanmaktadırlar. Bu sebeple de felsefi kavramların kullanım alanlarını küçültmüşlerdir. Bunun yanında belli kavramları sadece belli yapılara yönelik kullanmışlardır. Oysaki hayat deva ettikçe yani süreç içerisinde felsefi yaklaşımlar kavramlar

farklı manalarda kullanılmaya başlanabiliyor. Uygur'un bakış açısına göre düşünüldüğünde bu durumda dil geçmişten kalan manalarına yeni tecrübeler ile yeni yanıtlar ya da yaklaşımlar geliştirebiliyor yani diyalojik bir yaklaşım içerisinde değerlendirilmektedir. Yani kavramlara ölmüş gibi davranıp üstüne yaşanacak her şeyin bittiğine yönelik bir duruş sergilemenin yanlış olduğunu dile getirir. Oysa kavramlar canlıdır ve hala daha farklılıklar yeni eklemlenecek kimi durumlara gebe olabilir ve yeniden ele alınabilir. Tamamen her yönü ile açıklanmış ve artık dokunulmazlık kazandığı düşünülen bir temellendirmenin var olduğunu iddia etmek doğru değildir. Bunlar felsefi temellendirme içerisine giremezler. Eğer giremiyorlarsa bu temellendirmeler ya da onların bu şekilde olduğunu düşünen filozoflar araştırmalarını sorgulamalardan uzaklaşmışlardır.

Uygur'a göre bir temellendirmenin yetkin olabilmesi için kavramları farklı açılardan ele alınabiliyor onun üzerinden yeni, bağlamlar sunabiliyor olması gerekmektedir. Yoksa metot ve çeşitli yöntemler ile temellendirmelerin sıkışıp kalmasına ve yeni ufuklara açılmamasına sebep olunuyorsa başarısızdır ve yetkin bir temellendirme olarak görülemez. Uygur'a göre felsefe belli bir hiyerarşi içerisinde sistem içerisinde sayılar ve kurallar ile yapılacak bir iş değildir.

Nermi Uygur kavramların iyice ele alınıp derinlemesine incelenmesi ve bunun belli bir sistem dahilinde değil her hal ile birlikte incelenmesi bunun yapılması sırasında farklı bağlamlarında ele alınması sürecini takip etmesi ve en önemlisi de bu diyalojik bir ilişkiyi de göz önünde bulundurması fikri ciddiyetle okunması gereken bir durumdur. Buna karşılık objektif tarafsız bir şekilde sürecin yönetileceğine yatkın olan düşüncesi üzerinde durmak gerekir. Kavramların özlerine inebileceğine olan inancının yanına bir soru işareti koymak gerekebilir. Bu şekilde olan inancının temelinde yatan şey kavramların kâmil bir halde olduklarına yönelik düşüncesidir diyebiliriz. Tarihsel süreçte kavramların başına gelenler ya da dönemlerin değişimleri göz ardı edilerek kavramları ele almak onları anlamak noktasında oldukça çarpık bir düzlemde bize onları sunacaktır. Yani kavramları mekân ve zamandan ayrı olarak düşünmemek gerekir. Farklı gerçeklikler pozitivist yaklaşımdan sonra gelişmiştir ve Uygur da bunun üzerinden farklı gerçeklikleri ve farklı anlamları üreten kavramları ele almaktadır. Onun için gerçeklik pek çoktur. Bu da anca bölüm pörçük bir felsefe ile mümkün görülmektedir. Yaratıcılığa ulaşabilmek adına bahsedilen bölüm pörçüklük ve sistemsiz bir temellendirmeye ihtiyaç vardır. Bunun sebebi ise kavramların ya da meselelerin her yönü ile ele alınması gerekliliği olarak vurgulanır. Yöntemlerin ve metotların kurbanı haline gelmiş olan pozitivist filozoflar maalesef değerlendirmelerini yaratıcılıktan uzak ve eksik olarak yapmaktadırlar.

Uygur'un düşüncesine göre felsefi temellendirmelerde sistem zaten bulunmaz. Öyle olsaydı yaşamının kendisi tamamen bir sistem olmak durumunda olurdu. Her kavramın ve hatta kişilerin bile kendilerine mahsus bir hakikatleri bulunmaktadır. Hatta birden fazla da olabilir. Bahsedilen yöntemlerin kullanılması birbirinin aynısı olmayan ancak birbirine benzeyenleri tek olarak göstermek olur ki bu da yanıla neden olmaktadır. Bu şekilde bir sisteme maruz kalsan temellendirmeler aslında sistemsizliğin ta kendisidir. Yöntemden bahsetmek demek aslında felsefenin özgün yanını kaybetmek anlamına gelir. Kim kavramları aynı sistem doğrultusunda ele alırsa aynı soncuna ulaşılmalıdır. Ancak felsefe böyle bir şey değildir. Her şeyi belli sonu hazır bir filmi ele alırsak aynı oyuncular aynı metin ile tekrar ele almak anlamına gelir sonucunda tamamen aynı şekilde ise aynı sonuç ortaya çıkacak doğaçlamadan ve yorumlamadan uzak kalacaktır. Bu durum da Uygur'un da dediği gibi bu şekilde özgün bir temellendirmeden çıkılacaktır. Ele alınan kavram ve konulara parçalar halinde yaklaşmak gerekmektedir. Bu sayede konulara çeşitli yaklaşım şekilleri geliştirilebilecektir. Buna da belli keskinlikler çizilerek ulaşılması mümkün değildir. Genel geçer şekilde elde edilecek sonuçlara felsefi sonuçlar olarak görülmesi pek doğru değildir. Belli bir zaman sınırı olan son tarihi olan ya da birkaç şeyin ortalaması olarak var olan veriler felsefik değildir.

Nermi Uygur Felsefesini yaparken asıl uzak durmaya çalıştığı şey aslında örgü tavrıdır. Rorty, Uygur'un benimsediği bu duruşu Felsefe camiasından pek az kişinin takındığını dile getirmektedir. Felsefe yaparken dikkat edilmesi gereken ona göre ideolojik tavırlar takınarak onun kendi özgürlüğüne ket vurmak olacaktır (Rorty, 2002:369). Uygur felsefesinde dikkat ettiği bir diğer şey de gereklige uygun hareket etmektir. Ki bu daha olan durumun ya da olgunun tam olarak doğru olabilmesi için hakikatte asıl ise aynı p şekilde eksik ve fazla olmadan dile getirilmesi gerekmektedir. Fazla, eksik ya da abartılı şekilde doğrunun dile getirilmesi mümkün

değildir. Belli sınırları dahilinde doğru hakikattir. Yani aynı anda birden çok şey söylenmeye çalışıyor aynı anda birden fazla misyon yükleniyorsa bu onu doğru olup olmamaktan çıkarmaktadır. Zira oldukça genel yaklaşılan bir meselenin doğru olup olmadığı noktasında bazı netlikler bulunmamaktadır. Yani aslında burada meta anlatılara karşı da bir tavır bulunmaktadır. Genel geçer yargılar ve kalıplarla dünyanın anlaşılamayacağı bunları bu şekilde doğruluğunun ölçülüp ölçülemeyeceği noktasında bir duraksaması vardır ve buna pek olumlu yaklaşmaz. Bütünü ele alıp ayrıntıları ve asıl fark edilmesi gereken küçük farklılıkları kaçırmak meta söylemleri yanılsıza götürmektedir. Hepsini ayrı ayrı ve ayrıntılı bir şekilde incelemek ancak felsefede seçtiği bir yoldur (Uygur, 1962:129). Filozofların gerçek bilgiyi nasıl edindikleri noktasına da değinmek gerekir Bunu nasıl edinmelidir? Bu aslında felsefe yapan kişilerin yolun ne başından itibaren kendilerine sordukları bir sorudur. Bilginin gerçek geline nasıl ulaşılabilir? Bu soruyu sorup gerçekliği araştırma onun üzerine gitme ve ulaşılan gerçekliğin gerçek dünya ile ola bağına sağlayabilmek filozofun işidir aslında. Bunu sağlamanın pek çok yolu vardır. Nermi etkilendiği dönem fikirlerinden ve pozitivist felsefe anlayışından sıyrılarak bunu bütüncül bir yaklaşım ile ele almamak gerektiğini dile getirir (Uygur, 1962:131-132). Bütüncül bir tavır sergilemek ona göre felsefenin önüne taş koymak ve pek çok önemli olanı görememektir.

Dil Felsefesi ve Yaşama Felsefesi İlişkisi

Dil Felsefesi

Felsefe yapmak isteyen kişinin üstüne düşmesi gereken şey bir hakikatin kendisinde kalmak olacaktır. Vardığı hakikatler zaten onun geldiği varacağı son yerdir. İleriye gitmeye çalışması demek felsefe yapmanın işi değildir. Bulunan doğrular pek çok kez de bulunsun farklı kişiler tarafından farklı şekillerde ya da tam olarak aynı olmayan şekillerde de bulunsun orada durulmak durumundadır. Uygur bilindiği üzere aynı zamanda bir denemecidir. Ona göre bir haritacı gibi felsefe yapan kişi de kelimelerin ne oldukları üzerinde ayrıntılı bir belirleme yapar ve bunu bir şekilde ifade eder. Tıpkı bir haritacı gibi belirlemelerini yaptıktan sonrasında ona kalan bir iş yoktur. Filozofta tıpkı coğrafyanın yerlerini konularını bir bir belirleyen haritacılar gibi kavramların terimlerin kelimelerin anlamlarını en detaylı şekilde çıkarırlar. Onlar birbirine istemsizce zaten bağlanacaktır ama bütün dünyayı tek bir seferde ortaya koymak imkansızdır bu sebepler e her noktanın tek tek en ayrıntısına yüksekliğine genişliğine kadar belirlenmesi gerekir (Uygur, 1962:134-135). Uygur'a göre filozof bu kelime oyunlarını tek te görüp onların zenginliklerini fark edip ortaya koyabilen kişidir (Uygur, 1962:136-137). Filozoflar temellendirmelerini yaparken bütüncül şekilde yaklaşamazlar çünkü şahısların kendilerini ve çevrelerini hatta yaşadıkları dünyayı anlamaya çalışırken bütün olarak bakmak onları yanılsıza götürecektir. Dildeki betimleme ya da bazı şeylerin belirlenmesi ancak ve ancak bölük pörçük bir şekilde yapılabilecektir. Denemelerde yapılan betimlemeler gibi düşünerek hepsi aslında bölük pörçüktür. Betimleme dediğimiz şeyin var oluşuna bakılarak kendisinin zaten bir parçalı hali olduğunu görmek mümkündür. İlk bakışta bize açık gibi görünen kavramın derinlemesine incelenmesi nihayetinde farklı yönlerinin görülmesi farklı yönlerinin gün yüzüne çıkarılması mümkün olacaktır (Çotuksöken, 1995:36).

Nermi Uygur felsefeyi, kavramların derinlemesine çözümlenmesi bu sırada belli olmayan kabuklarından arındırılması ve farklı açılardan görülmesinin sağlanması olarak aslında onu açığa çıkarmak olarak görmektedir. Bundan sonrasında ise onun farklı şekillerde anlatılmasının da didiklenmesi durumunu da eklemektedir. Burada inandığı şey ise bunu yapacak olan kişilerin her şeyden bağımsız kalarak hiçbir şeyin etkisi altında olmadan tarafsız değerlendirmeler anlamlar bulabileceği kanısıdır (Uygur, 1962:138). Buradan da anlaşılacağı üzere Uygur aslında tüm bunların yapılmasıyla birlikte ortak kabul görecektir bazı temellendirmeler yapılabileceğini kabul etmiş olmaktadır. Kahraman ise buna pek katılmaz. Saf bilgiye katıksız bilgiye varabilmen pek mümkün olmadığını düşünmektedir. Bunun da yine pozitivist bir yönü olduğunu ileri sürer.

Uygur Felsefi alanda ele alınan kavram ya da olgunun olabileceğinde ayrıntılı bir şekilde ele alınıp gidilebilecek en derin yanı haline ulaşılması çabasıdır. Ve giderken yolda sağı solu görmeden kendisine doğrudan odaklanılması gerektiği inancını savunur. Yoksa savrulan ve ayrıntıların görülemediği kaçırıldığı bir son

filozofu bekleyecektir. Bu sebeple sınırlı olmak oldukça mühimdir. Bu durum ehemmiyeti doğru haline ulaşılması içindir (Uygur, 1962:139-140).

Onu pozitivist yaklaşımdan ayıran bir başka yön de kendisine konu üzerinden bir sınırlama getirmesi durumudur. Anca bu şekilde doğru olana ulaşabileceği sonucuna varmaktadır. Evrensel bir doğru varsa bile buna ulaşamayacağı bu şekilde kişisel doğrularında bulunamayacağını dile getiri o yüzden sınırlama kullanması önemlidir onun için. Konunun sınırlar dışına çıkması onu doğruya giden yoldan alacak ve farklı yönere sapmasına sebep olacaktır. Zaten onu pozitivist yaklaşıma karşı bir duruş geliştirmesinin sebebi de bu genel geçer kabullerdir. Köşe bucak çözümlenmesi gereken ayrıntılarının altlarının çizilmesi gereken kavramlar üzerinden gitmek gerekir ona göre. Gerçek anlamda bir filozofun yapacağı işte budur. Betimlemen ve çözümlemenin getirildiği tüm faydaları kullanmak ve kavramları yalın halleri ile farklı açılarıyla görmek gerekmektedir. Dünyayı, gezeni ya da evreni tamamıyla anlamamız sağlayacak herhangi bir yöne ve sistem bulunmamaktadır. Bu sebeple de her ayrıntının tek tek incelenmeye değer bulunması ve ancak bu tümelci yaklaşımın reddedilmesi gerektiğini ileri sürer (Uygur, 1962:148).

Yaşama Felsefesi

Uygur'un tarafsız bir şekilde felsefe yapılacağına olan inancı tamdır. Bu her ne kadar düşündürücü olsa da sınırlılıklar getirmek ve doğrudan tek bir temellendirme üzerinden gitmenin aynı zamanda objektif olma kaygısı güden bir filozof tarafından yapılması durumunda doğruya ulaştıracak bir yöntem olduğunu düşünür.

Filozofların kavramların yalın hallerini kavrayabilecek anlama kapasitesinde olduklarını onu görme yetisinde olduklarını düşünür ve bu sayede doğruya ulaşmadaki bir engel daha kalkar Uygur'a göre. Zira filozoflar sağduyuludur. Bu sağduyu olanı olduğu gibi görme ve aktarma durumudur. Zaten onun için filozofun asıl iş doğrulara varabilmektir. Bu sebeple filozof onu kavramların sürüklediği yeri görmekten çekinmez. Gittiği yerden endişe etmez çünkü objektif davranmaktadır (Uygur, 1962:149). Uygur her ne kadar kendisini çeşitli haklı sebepler ile pozitivism karşısında konumlandırırsa da objektif olma söz konusu olduğunda kişilerden tarafsızlık beklemektedir. Gadamer bu hususa yaklaşımı ise olumsuzdur.

Felsefe Uygur'a göre pek çok açıdan mühimdir. Onu mühim kılan durumlardan bazıları ise doğru ve farklı soruları dile getirmek ve bu doğrultuda eleştirel sorgulayıcı bir şekilde sorulara yaklaşmak, nihayetinde ise farklı açılardan bu sorulara ilginç yanıtlar bulabilmektir. Bu sırada ihtiyaç olan objektif ve önemli belgelerdir. Bunun aksi durumlar ise yani yerinde olmayan sorular yanlış sorulan ve cevapları genel geçer olarak üzerinde durulmadan verilen flu cevaplar felsefeden uzaktır ve onun yetkinliğini sorgulattır hale gelebilir (Uygur, 1974:80-81). Aslında fark edileceği üzere kesin yargılardan uzak duran Uygur bir yandan da belgeleri ve objektiviteyi ele alır ve bu iki durum birbiri ile ters düşer görünmektedir. Aslında onun felsefesi bir taraftan yaşamın kendisidir. Yani yaşam içerisinde hislerden yaşanılanlara dokunulmasından ve bazı durumlarda birbiri ile bağ kurulmasından yola çıkar. Bir diğer yönden ise Uygur filozofun tıpkı diğer bilimciler gibi nihayetinde bir fayda sunulmasından yanadır. Bu sebeple aslında Uygur felsefe yaparken bölük pörçük halde gözlemler. Doğru bilgiye ulaşmasının yegâne yolu olarak görür bunu. Ona göre küçük parçalar haline getirilmeyen şey anlamaktan uzak olacaktır. Geçen zamanın ve değişen mekânın değişen dönemlerin ele alınması ve günümüz koşullarında tekrar incelenmesi bu sebeple önemlidir. Yani Diyaloji bu sebeple mühimdir. Bu noktada daha önce de belirttiğimiz üzere Dilthey'in tarihsel yaklaşımı ile görüngenbilimi yansıtmaları bilginin elde edilmesinde önem taşımaktadır.

Yaşam gün be gün sıcak bir şeydir. Her günü ile var olur. Ve zaman aslında her an bir farklılıklarımızı ad tekrar gösterebilir. Bu sebeple yaşamı bir meta anlatı olarak ele almak o şekilde tek bir açı bulup ondan tüm hayata bakmak bizi bu farklılıkları görmekten alıkoyacaktır. Bu da doğru olarak gördüklerimizi eksik yapacak ve bizi yanıltacaktır. Nermi Uygur'un da asıl kaçınmak istediği şeylerden biri budur.

Felsefe her yaşam içerisinde vardır Kişiler kendi yaşamları içerisinde de bunu fark edip buradan yola çıkarak doğruya ulaşabilirler. Öncelikle kişinin şahsı, kendisi vardır. Yaşamı zamanla birlikte farklı yerlerle bağ kurar ve bu sayede kendiliğini yapılandırabilir.

Mesela fizik kimya gibi bilimler de bahsedilenlerdir bazılardır. Kişiler birçok bilimle kendi hayatlarından yola çıkarak varabilirler. Ancak tam tersi pek mümkün değildir. Zaten bilimlerin en başında var olmaları da yaşamla ilgilidir. Yaşam olmadan onlara olmazlar ya daha onlardan yola çıkılarak yaşam kurulmaz ancak yaşamdan çıkılarak bu bilimlere varılabilir. İşte tam burada Alman etkisi öne çıkar ve M. Heidegger ve E. Husserl'in felsefi tavırlarından da etkilenecek bu hayatı “yaşama dünyası” olarak açıklar. Yaşadığımız dünya, bizleri saran ve doğal temel kesinlikle de birliktedir. Bilimlerin sonuçları ise daha sonrasında varılan yaşadığımız bu dünyanın kesinlik durumundan yola çıkarak n-insan eliyle erişilmiş doğallıktan uzak olanlardır. Uygur bu durumu Heidegger'in “dünya içinde var olma” bakışı ile ele aldığını ifa eder ve bildiğimiz kesinliğine herhangi bir bilgi ile alakalı olmadığını ifade etmektedir. Bu yaşamın bahsedilen kesinliği herhangi bir yöntem ile ulaşılmamıştır.

Bizleri varlığının kesinliği hayatlarımızın yaşantılarımızın kesinliğinden yola çıkarak ortaya çıkan bir yaşam kesinliğinden söz edilir aslında (Uygur, 1970:138). Bu yaşam Heidegger'e göre yaşanılanın içerisinde anlaşılması mümkün olan bir dünyadır.

Uygur yaşama kavramını incelerken onu belirsiz soluk bir halde kabullenmek yerine onun pratik olarak bir çaba gösterilerek somut halde değerlendirdiği görülmektedir. Onun için yaşamı anlamak için tarihsellik parçacılık, görülebilir hale getirmek kültür toplumunu durumu gibi durumların göz önünde bulundurulması gerekiyor. Uygur'a göre herksin kendi dayanağı, yaşantının ta kendisidir. Kültür de bu noktada en önemli noktalardan biridir ona göre. Yaşamın gerçekçiliğini hakikatini kavramadaki önemli farklılıklar vardır ve bunlar kültür ile algılanabilir (Uygur, 2006:18). Onun yaklaşımını farklı kendine has kılan nokta da burasıdır. Nermi Uygur'un tam bir değişim döneminde yaşamış olması cumhuriyetin ilk yıllarının ve dünyadaki hakim pozitivist geleneğin de etkisi ile pozitivizmin Türkiye'deki gücünü felsefe açıdan kırabilmiş ve felsefeye farklı bir boyut getirerek aslında onu çeşitlendirmiştir.

SONUÇ

Nermi Uygur'un Yaşama Felsefesi ve diğer eserlerini en çok etkileyen kavram dildir. Dil hali hazırda çağdaş felsefenin en çok kafa yorduğu kavramların başında gelmektedir. Ayrıca Uygur kavramların alanlarının genişleme alanını da önemser. Bu da onun en belirgin söylemidir. Türkçe ile olan ilişkisini ve karşılaşmasını önemseyerek Türkçe'nin özgün bir felsefe ya da deneme dili olarak ifade edilmesinde büyük bir katkısı vardır. Eserlerini deneme olarak kaleme alması ve Türkçe ile ilişkisini sürekli yinelemesi önemlidir. Dilin neliği konusu her zaman onun gündemindeki sorunlardan birisi olmuştur. Kültürün aksine dil konusunda tanım yaparken oldukça zorlanmıştır. “Dil nedir şaşırtıcı sorulardan biri hani Augustinus'un şu zaman için söylediği ünlü söz var ya dil içinde doğru o. “zaman” yerine “dili” koyduk mu şöyle demiş oluyor Augustinus: 'Dil nedir peki?' kimse bana sormayınca, bilmiyorum. Birine açıklamaya kalkınca da bilmiyorum'(Uygur, 2016:677-679). “Onun için dilin ne olduğunu çepeçevre göz önüne sermeye yeltenmeyeceğim. Yalnız bir yaşantı mı beni (o hep bildiğimizi sandığımız) dil-varlığına götüren günü anlatmak sonra da ilgili bir iki düşünme doğrultumu azıcık deşip bırakmak istiyorum” (Uygur, 2016:257-258). Aslında ona göre dil kültürle ilişkilenme noktasında önemli bir iç içeliğe sahiptir. Bu yüzden her zaman dilin neliğinin kendi için önemli bir sorun olduğunu söyler. “İnsan varsa orada dil de vardır, İnsan dili ile birlikte. Sağır-dilsizler ile işitir-dilsizler dil yitimine uğramış olanlar daha başka hasta kimseler bir yana herkes konuşur, düpedüz konuşur bol bol sustuğu olsa da isteyince konuşabilir. Dil gibi yaygın bir insan görünümü azdır yeryüzünde, isteyen uzaklara gitsin, gitmeyen de dolayındaki insanlara çevirsin yüzünü, gözünü açsın, kulağını ayrılıklar değişiklikler başka-türlü-oluşlarla karşılaşacaktır” (Uygur, 2016:260-261). İnsanın kendini ifadesinde ve hayatın akışında dilsiz bir bağlam kurulamayacağı için dil insani varlığın en önemli öğelerindendir. “Hep 'dil dil' diyoruz ya bu bir soyutlama aslında. Herkesin dili aynı değil bunlar bir toplumun dili öbürününkinden ayrı. Mr Brown ile Signor Lombardi, Bay Ahmet ile Herr Schimitz başka başka dilleri konuşur her birinin konuştuğu ana dili...” (Uygur, 2016:260-261). Nasıl ki kültürün pratiklerini anlatırken bir özgünlük ve küresellik vurgusu yapıyorsa dil konusunda da böyle bir mukayese oluşturur. Ona göre dilin kavramsal olarak bir olması ayrı dillerin varlığını görmezden gelmemize sebep olamaz.

Nermi Uygur'un kurmaya çalıştığı çerçevesinden her dil; belli bir karşılaşmanın olup bittiği ortamdır. Ondan bu karşılaşma her dilde başkadır, her dil evreni kendince dile getirir, her dilin evreni dilce biçimleyişi öbürününkinden ayırdır. Evren her dilde o dilce yansır. Her dil tek tek sözcüklerinin söylenişi, öbeklenme kuralları bakımından birçok andırmalara dolayısıyla çevrilme olanaklarına karşın yalnız o dile özgü biricik bir insan-evren karşılaşmasının sonucudur (Uygur, 2016:316).

Evrenin içinde yaşadığı karmaşalar bilim insanları tarafından dile getirilir. Fakat filozof bunlar hakkında yaptığı gözlemleri olan kişidir (Uygur, 2016:520). Bu ifadeyle Uygur filozofun kaygısı dil olarak dil değil, aslında bireyin sövlevidir demek ister. Fakat filozoflar bu dili işleyen kişilerdir aynı zamanda. Fakat filozofun sorusu nasıl değil nedir ile sormaktır ve nedir sorusu ancak dil ortamında sorulabilir (Uygur, 2016:394-395). Nermi Uygur bu araştırmasında soru olarak: “Dua nedir.” sorusunu şimdi de bir felsefe sorusu olarak ele alalım; soru artık semantik uğraşlarının ötesinde kımıldanır. Dua nedir sorusu felsefede dua sözünde dile gelen, “dua görünümünün anlamı nedir.” demektir. Bu nedir’i filozof dil alanında kalarak yanıtlamaya çalışacaktır. Ama artık asıl amacı “dua sözü” değil, bu sözün anlamı olan şey-durumdur” (Uygur, 2016:394-395).

Felsefenin dili bu yüzden uzmanca bir yaklaşımın sonucu olmalıdır. Felsefe zaruri olarak daha çok betimleyici olmak durumundadır (Uygur, 2016:518-519). Felsefe dili etkili olurken daha çok diğer dillerden de katkı alabilir. Zira burda da kültür devreye girer betimleme misyonu diğer misyonlara nazaran daha zordur (Uygur, 2016:522-523). Dil kültürle doğrudan ilişkide olduğundan ve kültürün yansıma biçimi olduğundan aslında birden çok bilgiye sahip olmak bir dili anlayabilmem için zaruridir. Bu konuda örneğini felsefeden alır; “Felsefe Işıldağ'ının aydınlattığını görmek için belli bir görme eğitiminden geçmek, felsefenin dilini bilmek gerekir” (Uygur, 2016:524-525). Tıpkı kültür gibi aslında dil de insan yaşantısında vazgeçilmezdir. Dilin olmadığı bir dünya düşünülemez (Uygur, 2016:268).

Ona göre dil yapısı itibariyle manipüle edilemez. Yanlış kullananlardan kaynaklı yanlışlıklar olabilir. Dilin göstergesel anlamı nedeniyle bazı bulanıklıkları olsa da kültürel itibarla kurduğu bağlardan ötürü ortak bir uzlaşma zeminine sebep olduğunu söyler. Bu bağlamda yaşama çabası içinde dilin katkıları oldukça önemlidir. Anadil ona göre bağlayıcı bir konumdadır. Fakat yine de dillerin ortaklığı üzerine de vurgu yaparak dengeyi kurar. Bunun nedeni de dilin aslında yukarıda vurgulandığı gibi dilin insani ilişkilerinin temsilcisi olmasıdır. Bu yüzden dil pratiktir deneyimdir yaşamanın ta kendisidir.

Bu yüzden doğa ve dilin ilişkisi de yine bu bağlamda incelenir. Yaşama Felsefesi kitabında bulunan dağcı metaforuyla bunu açıklar. Dağcı metaforunda insanın kendini aşması ve zirveye ulaşması aslında dili aşma çabası olarak da okunabilir. Nermi Uygur penceresinden, “Dili zorlamayan, dili alışlagelen yaşamın dışına çıkaramaz. Yaşama ve dil öylesine iç içedir ki birindeki gerçek bir değişiklik öbürünü de zorunlulukla birlikte sürükler. Dil yaşamanın eklentisi değil, yaşamın vazgeçilmez bir öğesidir; yaşama tahta ise, dil tahta; yaşamak dalga ise, dil su, yaşamak ağaçsa, dil yaprak, yaşama kuşsa, dil kanattır.” (Uygur, 2016:118-119). Nermi Uygur dili zorlamak derken o yüzden farklı kelimeler öğrenmek gibi klasik söylemden çok geniş bir manayı kasteder. Ona göre heyecan duymak yola çıkmak ve diğer şeylerin peşine düşmek yani konfor alanından uzaklaşmakta dilin gelişmesinin sebebidir. Kültürel etkileşim ve insanın ürettiği değerler silsilesi bu sürecin içindedir. Hayatta ortaya konan böylesine bir cesaret zihinde de dönüşüm yaratacak bu da zihne yansıyacaktır.

Ana dil kavramına burada dönecek olursak ana dili insanın konfor alanıdır. Bu nedenle dil öğrenmek süreci de konfor alanından çıkmanın önemli bir cüzüdür. Nermi Uygur, yukarıda da belirttiğimiz gibi aslında dilin denklemini de ikili olarak kurmuştur. Bireysel olan dilin yani söylevin dilin kendisiyle bağlantısı konusunda vurgu yapar. Bu iki öğenin birleşmesi ufuk genişlemesinin önemli bir cüzüdür. “hiçbir dil öbürü için doğal bir engel, dolayısıyla daha doğal bir düşman değildir; tersine bel bağlamanın çarpık yakışsız ön yargılı bir tutum olduğuna bunun da kişiyi yaşamda kültür darlığına götürdüğüne, hele anadilini gerçekten içten seven biri ise, onu anadilin pek çok güzelliklerinden yoksun bırakmaya götürdüğüne inanan biriyim” (Uygur, 2017:1700-1701). diyerek, hem dil öğreniminin katkısının hem de insanın kendi diline sahip çıkmasının önemini vurgulamıştır.

Doğa ilişkisinde bir diğer bakış unsuru Nermi Uygur'a göre, dil sadece doğanın bir yansıması da değildir. Ne doğrudan anne karnından dil öğrenerek çıkarız ne de emeksiz bir şekilde bir dil ortaya koyarız. Dil aslında insanın yaşamışlığını yani tıpkı kültür bahsinde vurgulandığı gibi doğadan sorumlu insanın oluşturduğu bir üründür. “Bedenimin belli parçalarının sözelimi ağzımın, ağızımdaki dilimin bir yapıp etmesi değil dil. İnsan olarak bütünümlle konuşurum. Konuşma benim bütünümlü, ne anlama gelirse gelsin bedenimi, benimi çevremi koşul tutar. Dilden önce gelen, dil dışında olan bir insan, bir uyduruk, bir yapıntı. Böylesi bir uyduruğuna bizlerle gerçek insanlarla hiçbir alıp vereceği yok” (Uygur, 2017:238-239).

Uygur bu argümanı ile insanın mevcudiyetinin, dille ilişkisini birbirine bağlar. İnsanın varlığının kanıtlarından biri olarak gördüğü ve ana niteliklerinde insanın ayırıcı olan kültürün sonucu olan düşünme biçimleri de bu yüzden doğrudan dile bağlıdır. Düşünce zihinsel bir sürecin nihai sonucudur ama düşünceyi yalnızca dille duyarız. Dil olmadan düşünce de mümkün değildir.” Çünkü düşünme denince genellikle, gerekçe öne sürme, öncülden sonucu yürütme, tek tek tasarımları belli bir düzen içinde birbiriyle birleştirme, çıkarımlama, kanıtlama, karşılaştırma, belgeleme, tanıtlama ve benzeri şeyler anlaşılır. İşte bütün bunlar dil olmadan gerçekleştirilemeyen edimlerdir (Uygur, 2017:239-240). “Dünyaya, doğaya değer taşıyan nesnelere ve insanlara ilişkin bilinç ufkumuz hep bu bilmede temellenir” (Uygur, 2016:240-241).

Tam da burada yaşamının ya da yaşama felsefesinin dil ile bağı oldukça karmaşık bir şekilde ortaya konmuştur. “Diller yalnızca ufuk genişletmekle kalmaz. Yaşantının temel unsuru olan kültürün bir projeksiyonudur” (Uygur, 2016:292) ifadesi aslında tam da bunu ifade eder.

Ayrıca dilde de tıpkı kültürde olduğu gibi farklılıkların önemini ve zenginliğini vurgulayan bir yaklaşım ortaya koyar.

Bütün bu sürecin sonunda şunu gönül rahatlığıyla söylemek mümkündür. Dil’de tıpkı kültür gibi Nermi Uygur’un düşüncesindeki temel unsurlardan birisidir. Hatta yaşamak dille mümkün bir olgudur. Ancak Nermi Uygur’da zaten bizim özellikle belirlediğimiz ana kavramlar olan dil, kültür, bunalım, doğa ve felsefe arasında bitmek bilmeyen bir ilişkiler ağı mevcuttur.

KAYNAKÇA

- Çotuksöken, B., (1995). Nermi Uygur'un Felsefe Dünyasından Kesitler, Kabalcı Yayınları, İstanbul.
- Çotuksöken, B., (2002). Felsefe: Özne-Söylem, İnkılap Kitapevi, İstanbul.
- Çotuksöken, B., (2010). İnsan Hakları ve Felsefe, Papatya Yayıncılık, İstanbul.
- Gadamer, H. G., (1977). Philosophical Hermeneutics, University of California Press, Los Angeles.
- İyi, S., (2005). Cumhuriyet Döneminde Aydınlanma ve İnsan Felsefesi Çalışmaları, Toroslu Kitaplığı, İstanbul.
- Kaya, F., (2016). “Maverdi”, Klasik İslam Eğitimcileri, Ed. Köylü M. ve Koç A., İstanbul: Rağbet Yayınları, İstanbul.
- Kaynardağ, A., (1986). Felsefecilerle Söyleşiler, Elif Yayınları, İstanbul.
- Rorty, R., (2002). “Yöntem, Sosyal Bilim ve Sosyal Umut”, Hermeneutik ve Hümaniter Disiplinler, Çev. Arslan H., Paradigma Yayınları, İstanbul.
- Uygur, N., (1962). Dilin Gücü, Kitap Yayınları.
- Uygur, N., (1962). Felsefenin Çağrısı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Uygur, N., (1963). Dünya Görüşü, Elif Kitabevi, İstanbul.
- Uygur, N., (1970). Dil Yönünden Fizik Felsefesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Uygur, N., (1974). Türk Felsefesinin Boyutları, 100 Soruda Dizisi, Gerçek Yayınları, İstanbul.
- Uygur, N., (1984). Kültür Kuramı, Remzi Kitabevi, İstanbul.

- Uygur, N., (1995). Tadı Damağımda, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Uygur, N., (1999). Denemeli Denemesiz, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Uygur, N., (2001). İçimin Sesi, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Uygur, N., (2006). İç Dışıyla Batı'nın Kültür Dünyası, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Uygur, N., (2012). Yaşama Felsefesi, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Uygur, N., (2015). Bunalımdan Yaşama Kültürü, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Uygur, N., (2016). Bütün Eserleri I, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Uygur, N., (2017). Bütün Eserleri II/1, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Uygur, N., (2017). Bütün Eserleri II/2, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.